

ένα γράμμα κι ένας αριθμός

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Ι5

Η υποχρεωτική στράτευση καθιερώνεται στο ελληνικό βασίλειο για πρώτη φορά το 1878. Έκτοτε μια σειρά νόμων και διαταγμάτων ρυθμίζουν τα σχετικά με την Στρατολογία θέματα, μέσα σε ένα ιστορικό περιβάλλον όπου ο Στρατός, μαζί με το Παλάτι και το Κοινοβούλιο, συνιστά τον έναν από τους τρεις πόλους εξουσίας και ταυτόχρονα ρυθμιστές της πολιτικής ζωής. Όπως έχουμε αναφέρει διεξοδικά αλλού,¹ αυτή η δυναμική ισχύς, αφού καλλιεργήθηκε επί έναν και πλέον αιώνα, θα ανατραπεί οριστικά το 1974, με την κατάρρευση της στρατιωτικής δικτατορίας και την εγκαθίδρυση της «μαχόμενης δημοκρατίας», ενός κοσμικού, μόνιμου και διαρκούς καθεστώτος εξαιρέσης.

Παρακάτω θα δούμε ποιες ήταν οι τρεις κρισιμότερες νομοθετικές τομές του σύγχρονου ελληνικού κράτους σχετικά με τα στρατολογικά θέματα και, ειδικότερα, με τις προβλέψεις για την απαλλαγή από την στράτευση. Θα ξεκινήσουμε με έναν χουντικό νόμο του 1970, ο οποίος επιχειρεί να συγκεντρώσει τα διάσπαρτα νομοθετήματα σχετικά με την στράτευση. Στην συνέχεια θα δούμε έναν όψιμο σοσιαλδημοκρατικό νόμο του 1988 και θα εξηγήσουμε γιατί συνιστά μια ουσιαστική αλλαγή στην ιστορία της απαλλαγής από την στράτευση. Τέλος, κάνοντας μια ενδεικτική αναφορά στο τελευταίο κρατική ρύθμιση για την Στρατολογία, η οποία μεταξύ άλλων αυστηροποιεί την διαδικασία απόκτησης του Ι5, θα αναρωτηθούμε τι τελικά συμβαίνει μεταξύ φρακτών και αλτών κατά το γνωστό σύνθημα του παρελθόντος.

ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΟΙ

Όλοι οι Έλληνες. Με αυτή τη φράση ξεκινάει κάθε στρατολογικός νόμος του ελληνικού κράτους που ρυθμίζει την υποχρέωση στράτευσης των ανδρών από το 1970 μέχρι σήμερα. Άλλοτε από τα 18 ή από τα 21, κι άλλοτε μέχρι τα 45 ή τα 50, «όλοι οι Έλληνες» που άγουν το αντίστοιχο έτος της

ηλικίας τους είναι, σύμφωνα με τον νόμο, υποχρεωμένοι να καταταγούν στον ελληνικό στρατό. Μπορεί μεν το κατώτατο και το ανώτατο ηλικιακό όριο στο οποίο η στράτευση είναι υποχρεωτική να μεταβάλλεται σε κάθε περίοδο, ωστόσο υπάρχει μια συνθήκη που παραμένει ίδια. Ποια είναι αυτή; Ας την δούμε, όπως την αποτυπώνει γλαφυρά με την γνωστή κρυπτική γλώσσα της εξουσίας, ένα διάταγμα του 1970 που ρύθμισε τα θέματα περί στρατολογίας.

Κατ' εξαίρεσιν, εν καιρώ γενικής επιστρατεύσεως ή πολέμου, ως και κατά τας εν ειρήνῃ ή μερική επιστρατεύσει ειδικάς περιστάσεις, εκτιμωμένας υπό του υπουργού εθνικής αμύνης, τα άνω όρια δύναται να μεταβάλλονται ελευθέρως.²

Δεν θα μπορούσε να υπάρξει θετός νόμος για το στράτευμα δίχως την αυτοκαταργητική συνθήκη της έκτακτης ανάγκης. Δίχως, δηλαδή, την πρόβλεψη περί άσκησης ασύμμετρης βίας και εξουσίας που καταργεί κάθε κοινωνικό συμβόλαιο και κάθε θεσμό, ακόμα και τον αστικοδημοκρατικό. Η ιστορία των εθνικών στρατών, όπως και εκείνη των σύγχρονων δημοκρατιών άλλωστε, είναι μια διαρκής ιστορία έκτακτης ανάγκης ενάντια στην απειλή από την αντιεξουσία του προλεταριάτου.

Πάμε, όμως, πίσω στις 26 Νοεμβρίου 1970, όπου το στρατιωτικό καθεστώς των Συνταγματάρχων επιχειρεί για πρώτη φορά στην μεταπολεμική περίοδο αυτό που στην τεχνική γλώσσα των νομικών καλείται «κωδικοποίηση» της νομοθεσίας. Δηλαδή, συγκεντρώνει και ταξινομεί τα διάσπαρτα νομοθετήματα σχετικά με την Στρατολογία και τα αποτυπώνει σε ένα ενιαίο νομικό κείμενο. Πρόκειται για το Νομοθετικό Διάταγμα 720/1970 που έφερε φαρδιά πλατιά την υπογραφή του Προέδρου της Κυβερνήσεως, Γιώργη Παπαδόπουλου, καθότι ως γνωστόν η Χούντα δεν είχε νομοθετικό σώμα για να ψηφίζει νόμους, όπως ευτυχώς έχουμε εμείς σήμερα στην Δημοκρατία!

Κάθε στρατολογικός νόμος, όπως και ο χουντικός του 1970, δεν είναι τίποτα άλλο παρά η έκφραση μιας τεχνοπολιτικής διαχείρισης του

πληθυσμού, εν προκειμένω του άρρενος, δηλαδή του ανδρικού, σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης ή μη. Γι' αυτό και η Στρατολογία έχει απόλυτη ανάγκη τα κρατικά αρχεία, διότι από εκεί αντλεί κάθε απαραίτητη πληροφορία σχετικά με «όλους του Έλληνες» και την ηλικία τους. Δεν μας εκπλήσσει, λοιπόν, που τα «Μητρώα Αρρένων Δήμων και Κοινοτήτων του κράτους» είναι το πρώτο αντικείμενο ρύθμισης του εν λόγω διατάγματος. Μπορεί η εποχή εκείνη να απέχει πολύ ακόμα από τις σύγχρονες πανοπτικές κοινωνίες, είναι ωστόσο κρίσιμο να γνωρίζουμε ότι η νομοθετική παραγωγή και, ειδικότερα, η ορθολογικοποίηση της δημόσιας διοίκησης κατά την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας είναι ένα θέμα που έχει φωτιστεί λιγότερα από άλλα.³

Κατά την διάρκεια της επταετούς δικτατορίας, η θητεία διαρκούσε 24 μήνες, με τους 9 πρώτους να αποκαλούνται «περίοδος εκγυμνάσεως». Στον παραπάνω νόμο ακολουθούν διάφορες διατάξεις τις οποίες δεν θα αναπαράγουμε αυτούσιες, αλλά θα εστιάσουμε στις σχετικές προβλέψεις των φασιστών νομοθετών σχετικά με όσους είχαν δικαίωμα απαλλαγής από την υποχρέωση στράτευσης. Ποιοι ήταν αυτοί; Καταρχάς οι κληρικοί, οι μοναχοί, οι πατέρες πολύτεκνης οικογένειας (με 4 τέκνα), όσοι είχαν καταδικαστεί για κακουργήματα και κάποιες ειδικές κατηγορίες πολιτών. Για παράδειγμα, «όσοι, λόγω σωματικής βλάβης ή παθήσεως, κρίνονται ακατάλληλοι δια την εκτέλεσιν στρατιωτικής υπηρεσίας εν γένει». Αυτή ήταν και η μοναδική ρύθμιση για την δυνατότητα απαλλαγής από την στράτευση για λόγους υγείας. Τα κριτήρια σχετικά με τη σωματική αρτιμέλεια ήταν τα μοναδικά που λαμβάνονταν υπόψη από τον караβανάδικο υγειονομισμό για την υποχρέωση εκτέλεσης της θητείας.

Με τη σημερινή γλώσσα θα λέγαμε ότι οι γκέι, οι διεμφυλικοί, τα άτομα με αναπηρία κ.ά. τσουβαλιάστηκαν στην ειδική κατηγορία των «εξαιρούμενων λόγω σωματικής ακαταλληλότητας», που ο ελληνικός στρατός ούτε ήθελε ούτε και μπορούσε να τους κατατάξει στο «υγιές σώμα του μάχιμου έθνους». Τόσο το καλύτερο για εκείνους, θα προσθέταμε εμείς. Υπήρξε, όμως, η πρόβλεψη και για κάποιους άλλους που επίσης απαλλάσσονταν από την σχετική υποχρέωση.

Στο αρ. 14 του ίδιου νόμου προβλεπόταν ότι:

«Απαλλάσσεται της στρατεύσεως ο μόνος ή ο πρεσβύτερος υιός, έχων πατέρα ή αδελφόν φονευθέντα, εξαφανισθέντα ή θανόντα εκ τραυμάτων ή κακουχιών [...] υπό των κομμουνιστικών οργανώσεων, κατά το χρονικόν

διάστημα από 1ης Μαΐου 1941 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1950, λόγω των αποδεδειγμένων εθνικών φρονημάτων αυτού, ασχέτως εάν υπήρξε στρατιωτικός ή ιδιώτης».

Επίσης απαλλάσσονταν:

«Ισραηλίται και Μουσουλμάνοι, εφ' όσον συμπράττουν εις την λειτουργίαν κατά τα αντίστοιχα θρησκευόμενα και υπό την προϋπόθεσιν ότι φέρουν βεβαίωσιν του αρμοδίου Ραββίνου ή Μουφτή [...]. Ο αριθμός τους δεν δύναται να είναι ανώτερος των δύο δι' εκάστην Συναγωγήν (ιστορικήν και ουχί μιδρασίμ) και τριών δι' εκάστον Τέμενος».

Τα παιδιά των «ανταρτόπληκτων» του Εμφυλίου με «αποδεδειγμένα εθνικά φρονήματα», λοιπόν, αλλά και οι διαπιστευμένοι «συμπράττοντες» (ιερείς, ψάλτες, καντηλανάφτες κ.λπ.) του Εβραϊκού και του Μουσουλμανικού θρησκευόμενου ήταν οι τελευταίες κατηγορίες Ελλήνων πολιτών που απαλλάσσονταν από την υποχρέωση στράτευσης το 1970.

Βλέπει κανείς ότι το ελληνικό κράτος της περιόδου των Συνταγματαρχών δεν είχε θεσπίσει κάποια ειδική πρόβλεψη περί απαλλαγής από την θητεία για όσους είχαν «ψυχικές νόσους». Δεν υπήρχαν «ψυχικές νόσοι» το 1970; Προφανώς και όχι. Αυτή η έλλειψη είναι σημαντική και θα μπορούσαμε να την ερμηνεύσουμε με δύο τρόπους. Είτε επειδή οι «ψυχικές νόσοι» δεν είχαν αποκτήσει ακόμα το κοινωνικό νόημα της ευαλωτότητας που απέκτησαν αργότερα, το οποίο αναγνωρίστηκε από τις φιλελεύθερες δημοκρατίες ως μια συνθήκη που μπορεί να συνεπάγεται ευνοϊκές εξαιρέσεις για τους «πάσχοντες». Είτε επειδή δεν είχε εμφανιστεί ακόμα εκείνο το κοινωνικό υποκείμενο που θα μπορούσε να τις επικαλεστεί και να κάνει χρήση αυτών, προκειμένου να διαπραγματευτεί, ατομικά ή συλλογικά, τις υποχρεώσεις του απέναντι στην εξουσία.

Ο ΛΑΟΣ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ - ΚΑΤΩ Η ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ

Το χουντικό νομοθετικό διάταγμα του 1970 για την Στρατολογία θα παραμείνει σε ισχύ (με sporadικές τροποποιήσεις) μέχρι το Μάρτη του 1988. Η τότε κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και ο έμπιστος συνεργάτης του Ανδρέα Παπανδρέου, Γιάννης Χαραλαμπίδης, ως Υπουργός Εθνικής Άμυνας ψηφίζουν τότε τον νόμο 1763/1988. Πρόκειται για ένα νόμο που σε μεγάλο βαθμό εκσυγχρονίζει το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, υιοθετώντας ταυτόχρονα μεταβατικές διατάξεις για τη μειωμένη θητεία, ενώ ταυτόχρονα κάνει χρήση αποκλειστικά της δημοτικής γλώσσας. Η πραγματική καινοτομία

την σκαπουλάρουν από τον στρατό με την γνωστή διαδικασία που γνωρίζουμε σήμερα ως «Ι5» ή «τρελόχαρτο».

Ο πασόκος νομοθέτης προέβλεπε το 1988 τη σύσταση Υγειονομικών Επιτροπών των Ενόπλων Δυνάμεων, αρμοδιότητα των οποίων ήταν να εξετάζουν «ιατρικά δικαιολογητικά από τα οποία προκύπτουν σημαντικά προβλήματα υγείας». Κατόπιν οι Υγειονομικές Επιτροπές μπορούσαν να παραπέμπουν τους υποψήφιους γιωτάδες «από τα αρμόδια στρατολογικά γραφεία στην πλησιέστερη στον τόπο διαμονής τους Επιτροπή Απαλλαγών, για υγειονομική εξέταση και κρίση της σωματικής και πνευματικής τους ικανότητας».

Η συγκυρία κρίνεται ενδεικτική και ταυτόχρονα δηλωτική των νομοθετικών πρωτοβουλιών που παίρνει το ελληνικό κράτος κατά το τέλος του σύγχρονου 20ου αιώνα. Το 1988 μια ολόκληρη γενιά νεαρών αντρών μετά τη Μεταπολίτευση έχει ενηλικιωθεί και καλείται να καταταγεί στο στράτευμα. Πρόκειται για μια γενιά που έχει γαλουχηθεί μέσα σε ένα έντονα πολιτικοποιημένο περιβάλλον και κάτω από την επίδραση μαχητικών κύκλων αγώνα στην εργασία, την εκπαίδευση και την κοινωνική αναπαραγωγή. Παράλληλα, η εμφάνιση νέων κοινωνικών κινημάτων στο μεταίχμιο μεταξύ των δεκαετιών 1970 και 1980 και, ειδικότερα, εκείνων που συγκροτήθηκαν γύρω από ταυτοτικά ζητήματα, όπως π.χ. το κίνημα των ομοφυλόφιλων, των γυναικών, των φυλακισμένων, των ψυχικά ασθενών κ.ά., διαμορφώνουν ένα πολύ συγκεκριμένο τοπίο κοινωνικής αμφισβήτησης των αυταρχικών θεσμών, προεξάρχοντος του στρατού. «Φυλακές, στρατός, ψυχιατρεία: αυτή είναι η εξουσία», έλεγε ένα μνημειώδες σύνθημα της εποχής.

Τέλος, αλλά ίσως και το σημαντικότερο, ο αντιεξουσιαστικός χώρος της περιόδου, που συγκροτείται μέσα από το κίνημα των πανεπιστημιακών καταλήψεων του 1979, κλείνει την πρώτη του δεκαετία και τα δείγματα γραφής που έχει δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητα για τους

Αθήνα-Προπύλαια, 1982. Από τις πρώτες διαδηλώσεις της Επιτροπής για τον Στρατό που συμμετέχουν φαντάροι με καλυμμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους. (Πηγή: φωτογραφικό αρχείο Μάκη Σέρβου).

του, ωστόσο, είναι άλλη. Το 1988 είναι η πρώτη φορά που θεσπίζεται από το ελληνικό κράτος μια τυπική και γραφειοκρατική διαδικασία σχετικά με την απαλλαγή από την στράτευση. Μπορεί μεν να μην γίνεται ρητή αναφορά σε «ψυχικές παθήσεις», αλλά για πρώτη φορά στην σύγχρονη ιστορία δίνεται η δυνατότητα σε όσους άντρες δεν το θέλουν πραγματικά, να επιχειρήσουν να

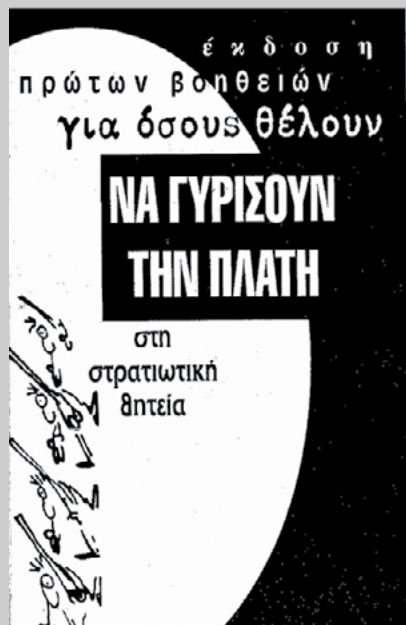
ΣΤΑ ΟΠΛΑ ΑΔΕΡΦΕΙΣ ΜΟΥ! (Η' ΚΑΙ ΟΧΙ...)

Σε ένα παλιότερο τεύχος του περιοδικού είχαμε κάνει μνεία του νόμου 705/1977, ο οποίος προέβλεπε την «εθελούσια κατάταξη και στράτευση των Ελληνίδων στις Ένοπλες Δυνάμεις προς εκπλήρωση της στρατιωτικής τους υποχρέωσης». Με τον νέο νόμο 5265/2026, οι σχετικές διατάξεις του προηγούμενου νόμου καταργήθηκαν και για πρώτη φορά στην ιστορία του το ελληνικό κράτος ίδρυσε τον θεσμό της εθελοντικής στράτευσης των γυναικών. Σύμφωνα με το άρθρο 269 του εν λόγω νόμου, για πρώτη φορά «επιτρέπεται η κατάταξη Ελληνίδων στον Στρατό Ξηράς, για εκπλήρωση εθελοντικής στρατιωτικής υπηρεσίας, από το 20ο έως το 26ο έτος της ηλικίας τους. Η διάρκεια της εθελοντικής στρατιωτικής υπηρεσίας καθορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες. Ισότητα στην καταπίεση; Ευχαριστούμε, δεν θα πάρουμε!

Στη φωτογραφία, οι πρώτες 72 γυναίκες που κατατάχθηκαν εθελοντικά στον ελληνικό στρατό στο στρατόπεδο «Σ/χου Τσάκαλου» στην Λαμία τον Ιούνιο του 2026.

**ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΗ
ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ (ΑΕΚ)
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1997**

Ένα από τα πρώτα εμπόδια που αντιμετωπίζεις όταν αποφασίζεις να μην πας στον στρατό είναι και η οικογένεια. Αν δεν έχεις πέσει στην περίπτωση των γονιών με τρομερή κατανόηση (πράγμα μάλλον πολύ σπάνιο), το πιο πιθανό είναι να σου σπάσουν τα νεύρα. Τα οικογενειακά δράματα είναι μέσα στο πρόγραμμα αλλά πρέπει να τα αντιμετωπίσεις με ψυχραιμία. Θα 'ταν καλό να τους δείξεις ότι είσαι αποφασισμένος γιατί σε περίπτωση που υποψιαστούν πως είσαι ευάλωτος, θα σε παιδέψουν πολύ περισσότερο προσπαθώντας να σε πείσουν. [...] Μην λυγίσεις και σκεφτείς ότι προκειμένου να γλιτώσεις την γκρίνια τους, θα πας δυο χρόνια φαντάρος και μετά τελείωσε. Γιατί αυτά τα δυο σου χρόνια θα τα θυμάσαι για όλη σου τη ζωή – αι σίγουρα όχι με νοσταλγία.

[απόσπασμα από την μπροσούρα]

στρατοκράτες. Η πρώτη γενιά της απείθαρχης νεολαίας της δεκαετίας του 1970, τα λεγόμενα «φρικιά», έχει δώσει τη θέση της στην «άγρια νεολαία» της δεκαετίας του '80 που πειραματίζεται με νέες μορφές βίαιης αντιπαράθεσης με την αστυνομία. Παράλληλα, οι υποκουλτούρες του δρόμου και το πρώτο καταληψιακό κίνημα κάνουν αισθητή την παρουσία τους στην αθηναϊκή μητρόπολη αλλά και την Θεσσαλονίκη. Πολύ σύντομα, οι καταλήψεις στο Πολυτεχνείο και το Χημείο θα δώσουν έναν τελείως διαφορετικό τόνο στην πολιτική αναπαραγωγή της νεολαίας έξω από το παραδοσιακό αριστερό οικοσύστημα, ενώ ταυτόχρονα απόπειρες κριτικού συνδικαλισμού μέσα στο στράτευμα, όπως εκείνη της Επιτροπής για τον Στρατό, θα δώσουν την θέση τους στις πρώτες δημόσιες πολιτικές δηλώσεις άρνησης στράτευσης και σε συλλογικότητες με ξεκάθαρα αντιμιλιταριστικό προσανατολισμό. Καθόλου τυχαία, μια από τις πρώτες ομάδες της Αυτονομίας, η Άρνηση Εκτέλεσης Καθήκοντος (ΑΕΚ), φτιάχνεται το 1996 περίπου, προπαγανδίζοντας και διακινώντας πολιτικό υλικό ενάντια στον στρατό.

Δείγμα αυτού του υλικού αποτελεί και η μπροσούρα της ΑΕΚ που κυκλοφόρησε τον Οκτώβρη του 1997 με τίτλο «έκδοση πρώτων βοηθειών για όσους θέλουν να γυρίσουν την πλάτη στην στρατιωτική θητεία», η οποία βρίσκεται πλέον ψηφιοποιημένη στο site του Traverso, μαζί με το παρόν κείμενο. Μέσα στις 32 σελίδες της, αποτυπώνεται αναλυτικά και μέσα από την υποκειμενική ματιά βετεράνων γιωτάδων η πρακτική εμπειρία της διαδικασίας που ξεκίνησε με τον νόμο του 1988 και την περίοδο κυκλοφορίας της συγκεκριμένης μπροσούρας έκλεινε ήδη 10 χρόνια λειτουργίας. Πρακτικές συμβουλές για την προετοιμασία του Ι5, πραγματικές ιστορίες από το Φρουραρχείο Αθηνών και το 414 στρατιωτικό νοσοκομείο της Πεντέλης, πληροφορίες για στρατιωτικούς ψυχιάτρους και προτεινόμενοι τρόποι για την πληρέστερη επιτέλεση του «τρελού» μπροστά στην Επιτροπή Απαλλαγών συνθέτουν το πλούσιο υλικό της μπροσούρας.

Πίσω στο 1988 και τον πασοκικό στρατολογικό νόμο. Το προλεταριάτο έχει την πρωτοκαθεδρία των κινήσεων στην ταξική πάλη και το κεφάλαιο ακολουθεί με τη μορφή της κρίσης-αναδιάρθρωσης, λέγανε παλιά οι Ιταλοί Αυτόνομοι. Ο νόμος 1763/1988 δεν ήταν τίποτα άλλο παρά η θεσμική αποτύπωση σε επίπεδο τυπικού συντάγματος μιας πραγματικής κίνησης του προλεταριάτου που επί μία δεκαετία απειθαρχούσε έμπρακτα σε διάφορες καπιταλιστικές προταγές, μεταξύ των οποίων και η υποχρέωση στράτευσης. Η δυνατότητα του Ι5 εμφανίστηκε ως τεχνική διαχείρισης ενός απείθαρχου πληθυσμού, αμοιβαία επωφελής τόσο για τον ίδιο τον απείθαρχο πληθυσμό όσο και για τον στρατό. Στην πραγματικότητα, όμως, ήταν η αντανάκλαση μιας συνολικότερης ιστορικής κίνησης που έφερε στο προσκήνιο της ταξικής πάλης

την υποκειμενικότητα της ψυχικής ευαλωτότητας, όχι ως έκφραση προσωπικής αδυναμίας αλλά ως μορφή ανορθόδοξης κοινωνικής συνδιαλλαγής και διαπραγμάτευσης με τους κρατικούς θεσμούς.

ΑΤΖΕΝΤΑ 2030: ΑΚΟΜΑ ΠΙΟ ΚΑΤΩ ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

Η ίδια αυτή διάσταση της ψυχικής ευαλωτότητας είναι που «αναγνωρίζεται» και ορθολογικοποιείται σήμερα από το ψηφιακό κράτος μέσω της αυστηροποίησης της διαδικασίας απαλλαγής από την υποχρέωση στράτευσης. Με τον νόμο 5265/2026 που φέρει τον τίτλο «Χάρτης Μετάβασης των Ενόπλων Δυνάμεων στη Νέα Εποχή», το ελληνικό κράτος θεσμοθετεί περιοριστικά την δυνατότητα για Ι5. Η πανούργα διαλεκτική της εξουσίας εγκολώνει αυτούσιο τον σύγχρονο λόγο περί «ψυχικής ευαλωτότητας», σκιαγραφώντας όμως αυστηρά πλέον το θεσμικό πεδίο και τις δυνατότητες κινήσεων για τους επίδοξους γιωτάδες.

Στο άρθρο 208, οι *Ειδικές Διακλαδικές Υγειονομικές Ψυχιατρικές Επιτροπές των Ενόπλων Δυνάμεων*, προκειμένου να πιστοποιήσουν την ακαταλληλότητα για στράτευση, απαιτούν «γνωμάτευση ιατρού ειδικότητας Ψυχιατρικής, με βαθμό Επιμελητή Α', ή Διευθυντή, ή Συντονιστή Διευθυντή Δημόσιας Μονάδας Παροχής Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Εθνικού Δικτύου Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας ή Δημοσίου Νοσοκομείου». Με την ψηφιακή μεταρρύθμιση των τελευταίων ετών, τα πάλοι ποτέ «Μητρώα Αρρένων Δήμων και Κοινοτήτων» έχουν αντικατασταθεί από το οργουελικό gov.gr, όπου τίποτα πλέον δεν μοιάζει ότι μπορεί να ξεφύγει. Ταυτόχρονα, μια σειρά από εξαντλητικά ταξινομημένα πολιτικά και υγειονομικά αρχεία και μητρώα καθορίζουν πλέον τις δυνατότητες των επίδοξων γιωτάδων να την σκαπουλάρουν από την σαπίλα του στρατού με τον επί δεκαετίες δοκιμασμένο τρόπο του Ι5.

Η πρώτη σειρά στρατεύσιμων (ΕΣΣΟ) που ρυθμίζεται από το νέο στρατολογικό καθεστώς πέρασε τις πύλες των στρατοπέδων τον Μάη του 2026. Τα δείγματα γραφής που έχουμε είναι ακόμα ρευστά. Μένει πλέον να αποδειχθεί στην πράξη η εγκυρότητα του παλιού καλού συνθήματος «βελτιώνονται οι φράχτες, βελτιώνονται κι οι άλτες».

1. Βλ. τον τόμο «Μεταπολίτευση: Οικονομία, Πολιτική και Ταξική Πάλη» της αυτόνομης ομάδας έρευνας α/74 (Traverso, 2024) και ειδικότερα το 14ο κεφ. «1974 Μεταβάσεις», σσ. 267-314.
2. Αρ. 1 παρ. 2 Ν.Δ. 720/1970 (ΤΝΠ Nomos).
3. Για τους φορολογικούς και αναπτυξιακούς νόμους κατά την διάρκεια της Χούντας μέσα σε ένα περιβάλλον διεθνούς εμπορικού πολέμου και προσαρτητισμού βλ. ενδεικτικά Pittaki Zoi (2021), «No mutiny will be allowed': business, the tax system and the Greek version of Mediterranean capitalism during dictatorship, 1967-1974».